

ჩინეთის ერთი ბავშვის პოლიტიკა

ჩინეთის ერთი ბავშვის პოლიტიკა იყო დემოგრაფიული კონტროლის სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც ჩინეთის მთავრობამ ოფიციალურად შემოიღო 1979 წელს. მისი მთავარი მიზანი იყო მოსახლეობის სწრაფი ზრდის შეჩერება და ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა. 1970-იან წლებში ჩინეთი დემოგრაფიული აფეთქების საფრთხის წინაშე იდგა — მოსახლეობა თითქმის გაორმაგდა, რესურსები იწურებოდა, სურსათისა და საცხოვრებლის დეფიციტი იზრდებოდა. ხელისუფლებამ მიიჩნია, რომ ეკონომიკური რეფორმების წარმატებისთვის აუცილებელი იყო მოსახლეობის რაოდენობის მკაცრი კონტროლი, ამიტომ დენ სიაოპინის მთავრობის გადაწყვეტილებით დაიწყო პროგრამა, რომელიც ისტორიაში შევიდა როგორც „ერთი ბავშვის პოლიტიკა“.

პოლიტიკის თანახმად, ქალაქის ოჯახებს უფლება ჰქონდათ მხოლოდ ერთი შვილი გაეჩინათ. სოფლებში ზოგჯერ ნებადართული იყო მეორე შვილი, თუ პირველი გოგო იყო ან ბავშვი გარდაიცვალა. ეთნიკური უმცირესობებისთვის მოქმედებდა გარკვეული გამონაკლისები, თუმცა უმეტეს შემთხვევაში კანონის დარღვევა მკაცრად ისჯებოდა — ოჯახებს აკისრებდნენ ფინანსურ ჯარიმებს, ზოგს სამუშაოდანაც კი ათავისუფლებდნენ, ხოლო ზოგიერთ რეგიონში გავრცელებული იყო იძულებითი აბორტების და სტერილიზაციის პრაქტიკაც. პოლიტიკის განხორციელება აკონტროლებდა სპეციალური საოჯახო დაგეგმვის კომიტეტი, რომელიც ადგილობრივ დონეზე ზედამხედველობდა მოსახლეობას.

ერთი ბავშვის პოლიტიკამ მნიშვნელოვნად შეამცირა ჩინეთის მოსახლეობის ზრდა. ეკონომიკური თვალსაზრისით ქვეყანა შეძლო რესურსების უკეთ განაწილება, გაიზარდა ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავალი, განათლების დონე და ქალთა მონაწილეობა შრომით ბაზარზე. ამან ხელი შეუწყო ჩინეთის სწრაფ ინდუსტრიალიზაციას და ეკონომიკურ წინსვლას. თუმცა პოლიტიკამ სერიოზული უარყოფითი შედეგებიც მოიტანა. პირველ რიგში, შეიქმნა მკვეთრი გენდერული დისბალანსი, რადგან ტრადიციულად ბევრ ოჯახს ვაჟის ყოლა სურდა, რის გამოც ხშირი გახდა გენდერული შერჩევითი აბორტები და გოგონათა მიტოვება. შედეგად, ქვეყანაში მამაკაცების რაოდენობამ მნიშვნელოვნად გადააჭარბა ქალებისას. მეორე მნიშვნელოვანი პრობლემა იყო მოსახლეობის დაბერება — დაბადებათა შემცირებამ და სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდამ შექმნა ხანდაზმული მოსახლეობის დიდი წილი, რაც მომავალში შრომითი ძალის დეფიციტს და სოციალურ პრობლემებს იწვევდა. ჩინეთში დამკვიდრდა ე.წ. „4-2-1“ სტრუქტურა, სადაც ერთი შვილი იძულებული იყო ეზრუნა ორ მშობელზე და ოთხ ბებიადაბიაზე. ეს მძიმე სოციალური ტვირთი გახდა ახალგაზრდა თაობისთვის. გარდა ამისა, მხოლოდშვილების თაობა გაიზარდა განსაკუთრებული ზრუნვისა და ყურადღების პირობებში, რაც ზოგიერთ შემთხვევაში ფსიქოლოგიურ და ქცევით ცვლილებებს იწვევდა. 2010-იან წლებში, როცა ჩინეთის მთავრობამ გააცნობიერა დემოგრაფიული დაბალანსების საფრთხე, დაიწყო პოლიტიკის თანდათან შემსუბუქება. 2013 წელს ნებადართული გახდა მეორე შვილის ყოლა იმ ოჯახებისთვის, სადაც ერთ მშობელს თავად ჰყავდა და-ძმა, ხოლო 2015 წელს ერთი ბავშვის პოლიტიკა ოფიციალურად გაუქმდა და შემოიღეს ორი შვილის პოლიტიკა. მიუხედავად ამისა, დაბადებათა მაჩვენებელი კვლავ შემცირდა, რის გამოც 2021 წელს ჩინეთმა ნება დართო ოჯახებს სამი შვილის ყოლა, ხოლო მოგვიანებით განიხილა ყველა შეზღუდვის მოხსნაც.

დღეს ჩინეთი დგას სერიოზული დემოგრაფიული გამოწვევის წინაშე. მიუხედავად შობადობის შეზღუდვის გაუქმებისა, მოსახლეობა კვლავ იკლებს, რადგან ახალგაზრდები ნაკლებად არიან დაინტერესებულნი ოჯახის შექმნითა და შვილების გაჩენით. მიზეზებია ცხოვრების მაღალი ხარჯები, საცხოვრებლის სიძვირე, განათლებისა და სამედიცინო მომსახურების ფასი და სამუშაო სტრესული პირობები. შედეგად, ქვეყანა ცდილობს წაახალისოს შობადობა სხვადასხვა სოციალური შეღავათებით, მაგრამ მოსახლეობის დაბერების ტენდენცია კვლავ ძლიერად იგრძნობა.

ერთი ბავშვის პოლიტიკა ჩინეთის ისტორიაში დარჩა როგორც ერთ-ერთი ყველაზე ამბიციური, მაგრამ ერთდროულად ყველაზე სადავო სახელმწიფო პროექტი. ის დაეხმარა ქვეყანას ეკონომიკური რეფორმების სანყის ეტაპზე რესურსების მართვაში, მაგრამ გრძელვადიან პერსპექტივაში გამოიწვია სერიოზული დემოგრაფიული და სოციალური პრობლემები, რომელთა მოგვარება დღემდე ჩინეთის მთავარ გამოწვევად რჩება.

დასკვნა:

ჩინეთის ერთი ბავშვის პოლიტიკა იყო ქვეყნის ისტორიის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და ერთდროულად ყველაზე წინააღმდეგობრივი სახელმწიფო ნაბიჯი. ამ პოლიტიკამ მართლაც შეაჩერა მოსახლეობის სწრაფი ზრდა და შექმნა ეკონომიკური განვითარებისათვის საჭირო პირობები, რაც განსაკუთრებით დაეხმარა ჩინეთს ინდუსტრიალიზაციისა და ეკონომიკური რეფორმების პირველ ეტაპზე. თუმცა, ამავე დროს, პოლიტიკამ გააჩინა სერიოზული დემოგრაფიული და სოციალური პრობლემები — გენდერული დისბალანსი, მოსახლეობის დაბერება, შრომითი რესურსების შემცირება და ახალგაზრდა თაობის სოციალური დატვირთვა.

დღეს, მიუხედავად იმისა, რომ შეზღუდვები გაუქმებულია, ჩინეთი კვლავ ებრძვის ამ პოლიტიკის გრძელვადიან შედეგებს: დაბალი შობადობის დონესა და მოსახლეობის შემცირებას. ერთი ბავშვის პოლიტიკა დარჩა როგორც მაგალითი იმისა, თუ როგორ შეიძლება მკაცრმა სახელმწიფო რეგულაციამ მოიტანოს მოკლევადიანი წარმატება, მაგრამ შექმნას გრძელვადიანი გამოწვევები, რომლებიც მომავალ თაობებს დააკისრებს გადაჭრის პასუხისმგებლობას.

